

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO
TOIMINTAKERTOMUS 2003

VERSIO 5.6.2004

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO

Suomen käsityön museo on käsityön ja käsiteollisuuden valtakunnallinen erikoismuseo - ihmisten ja tiedon kohtauspaikka.

Museossa on myös kaksi erikoisosastoa: Suomen kansallispukukeskus sekä Konservointikeskus.

Suomen käsityön museo ja Suomen kansallispukukeskus

Toimisto:

Kilpisenkatu 12, 40100 Jyväskylä,
puh. 014-624 946, fax 014-624 947

E-mail: craftmuseum@jkl.fi

E-mail: etunimi.sukunimi@jkl.fi

<http://www.craftmuseum.fi>

Näyttelyt: Kauppakatu 25

Konservointikeskus

Keskikatu 24, 40700 Jyväskylä,
puh. 014-626 860, fax 014-626 861

E-mail: konservointikeskus@kolumbus.fi

Toimitus: Simo Kotilainen

SISÄLLYS

Lukijalle	4
Näyttelyt	5
Museopedagogiikka	9
Tapahtumia	10
Projektit, tutkimukset ja julkaisut	11
Erikoismuseotoiminta	12
Menneisyys	13
Kokoelmat	13
Suomen kansallispukukeskus	18
Konservointikeskus	19
Tiedotus ja markkinointi	19

Museo ja yleisö	20
Museokauppa	22
Hallinto	22
Henkilöstö	22
Tilat	24
Talous	25

LUKIJALLE

Vuosi 2003 oli museon 20. toimintavuosi Jyväskylässä. Juhlapäivää vietettiin avoimin ovin 10.6.2003. Päivän yhteydessä yleisöllä oli mahdollisuus tutustua museon näyttelyihin ja saada monipuolista tietoa museon toiminnasta sekä kansallispuvuista ja konservoinnista.

Suomen käsityön museo saavutti vuonna 2003 kävijäennätyksensä. Museon näyttelyihin tutustui 41357 näyttelyvierasta. Näyttelyistä suosituimmat olivat kevään PitkäPinna – itse tehtyjä moottoripyöriä esitellyt näyttely sekä kesän esillä ollut Vähäsiistii koulukässä –näyttely. Viimeksi mainittu näyttely saavutti runsaasti julkisuutta tiedotusvälineissä ja näyttelyn yhteydessä toteutettu esinekeräys tuotti museon kokoelmiin lähes 600 koulukäsi-töihin liittyvää lahjoitusta.

Kansallispukukeskuksen näkyvyyttä viestimissä tehostettiin. Konservointikeskus jatkoi menestyksekkästä toimintaansa. Vuoden aikana konservoitiin useiden merkittävien suomalaisten museoiden kokoelmien esineistöä.

Museon toteutuneet kehittämistavoitteet toimintavuodelle olivat mm. juuri näkyvyyden lisääminen, asiakaspalautteen kerääminen ja analysointi sekä sen hyödyntäminen toiminnassa. Myös yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa tehostettiin. Museo teki yhteistyötä lukuisien eri toimijoiden kanssa. Koulujen ja oppilaitosten kanssa yhteistyö oli tiivistä koulukäsityöhön liittyvässä näyttelyssä, mutta myös syksyn Luonnostaan näyttelyssä. Näyttely toteutettiin yhteistyössä Kuopion Muotoiluakatemian kanssa. Museossa alkuvuodesta esillä ollut Lasihelmiä -näyttely toteutettiin yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet liittyivät näyttelyiden, työpajojen, opastusten ja tapahtumien määrään ja kokoelmien osalta luetteloitujen esineiden ja muun luetteloidun materiaalin määrään ja luettelointitietojen siirtoon yleisön käyttöön internetsivuille. Tavoitteet toteutuivat hyvin. Museon www-sivujen kehittämistä jatkettiin ja museon saavutettavuuteen kaikilla toimintasektoreilla kiinnitettiin huomiota.

Simo Kotilainen

NÄYTTELYT

PERUSNÄYTTELYT

Vuoden 2000 kesällä valmistunutta Käsityössä elämän tuntu -perusnäyttelyä täydennettiin uusilla esineillä. Perusnäyttelyssä lainassa ollutta esineistöä palautettiin omistajilleen ja tilalle sijoitettiin esineitä museon omista kokoelmista. Myös kansallispukukeskuksen näyttelyosastossa vaihdettiin esillä olevia pukuja. Perusnäyttelyn keskiosan eli Elämänkehän lattia korjattiin vesivaurion jäljiltä. Ongelmat ilmastoinnin vedenpoiston kanssa jatkuivat.

VAIHTUVAT NÄYTTELYT

Aiempien vuosien tapaan myös vuoden 2003 näyttelytoiminnalle oli kuvaavaa tiivis yhteistyö ja voimavarojen yhdistäminen museon ja monien eri toimijoiden kesken. Yhteistyössä oli mukana eri puolilta Suomea mm. ammattikäsityöläisiä, alan harrastajia, museoita, yhdistyksiä sekä lukuisa joukko eriasteisia oppilaitoksia.

Lasihelmiä 13.12.2002 - 16.2.2003

Vuoden 2003 ensimmäisenä näyttelynä Suomen käsityön museo esitteli suomalaisen lasitaiteen nousevia tekijöitä. Yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun keramiikka- ja lasisuunnittelun osaston kanssa tuotetussa näyttelyssä esiteltiin kooste Taideteollisen korkeakoulun lasiopiskelijoiden tuoreimmista töistä; läpileikkaus satavuotiaan osaston tämänhetkisestä toiminnasta.

Näyttely jakautui kolmeen osaan: taidelasiin, studiolasiin ja teolliseen tuotesuunnitteluun. Näyttelyssä oli esillä töitä kustakin osa-alueesta sekä eri vuosikurssien opiskelijoilta vastaaloittaneista jo valmistuneisiin.

Muotoiluprojektien painopisteenä oli suunnittelu arkeen. Opiskelijat loivat funktionaalisia esineitä olemassa oleviin, arkipäiväisiin tilanteisiin. Tuotteet olivat tuotantomenetelmien ja mielikuvituksen yhteensovittamisen tuloksia.

Taideprojekteissaan opiskelijat olivat heittäneet hyvästit tuotantoteknologian asettamille rajoituksille. Näyttelyssä esillä olevat työt olivat tekniikoiltaan innovatiivisia, materiaalin luonteen ehdoilla toimivia. Veistokset käsittelivät materiaalin ja kuvanveiston yleisiä lainalaisuuksia ja ilmiöitä. Suurimittakaavaisten installaatioiden perustana oli lasin kyky muokata tilaa hennosti, mutta selkeästi.

Abstraktin ajattelun ja selkeiden ratkaisujen yhdistäminen oli opiskelijoiden vahvinta osaamisaluetta. Esillä olevat työt olivat luonteeltaan kriittisiä, taiteen ja suunnittelun rajoja rikkovia ja kyseenalaistavia. Töiden selkeys ja viileä pidättäytyminen turhasta oli lumovaa.

Näyttelykokonaisuudesta sekä näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasivat Taideteollisen korkeakoulun opiskelijat ohjaajinaan lehtorit Nathalie Lahdenmäki ja Kazushi Nakada. Näyttelyn avasi Taideteollisen korkeakoulun Keramiikka- ja lasisuunnittelun osaston johtaja Nathalie Lahdenmäki.

PitkäPinna. Itse tehty moottoripyörä 27.2.- 4.5.2003

PitkäPinna -näyttelyssä kerrottiin omin käsin tekemisen ja rakentelun merkityksestä motoristien harrastuksessa. Näyttely oli suunnattu kaikille moottoripyörästä, tekniikasta ja rakentelusta kiinnostuneille. Suomen käsityön museo tuotti näyttelyn yhteistyössä alan harrastajien kanssa.

Moottoripyörällä on Suomessa yli satavuotinen historia. 1960-luvulla moottoripyörä koki inflaation autojen yleistymisen vuoksi. Siihen saakka se oli ollut joka miehen menopeli, jolla ajeltiin arkiasiat ja vapaa-ajan hovit. Samalla moottoripyörä alkoi kehittyä nuorison harrastusvälineeksi - vapauden ja voiman symboliksi. Nykypäivänä valmistajien mallivalikoimissa on pelkästään maantieajoon tarkoitettujen peruspyörien lisäksi muun muassa sporttipyöriä, urheilullisia matkapyöriä, suuria matkapyöriä, matkaenduroja ja custompyöriä.

PitkäPinna-näyttely jakautui kolmeen osaan: entistetyt moottoripyörät, chopperit ja vapaasti rakennetut moottoripyörät. Entistetty moottoripyörä on ulkoasultaan ja tekniikaltaan alkuperäiseen asuun palautettu. Yli 25-vuotias entistetty moottoripyörä voidaan rekisteröidä museoajoneuvoksi. Chopper eli kopteri on moottoripyörä, jota on kevennetty poistamalla "ylimääräisiä" osia tai vaihtamalla osia pienempiin ja kevyempiin. Kopterille tyypillinen ulkoasu on pitkä keula, korkea ohjaustanko, pieni polttoainetankki, muhkea takapyörä, siro etupyörä sekä matala ja rento ajoasento. Custom on samanhenkinen moottoripyörä, ja rajanveto näiden välillä on usein vaikeaa. Vapaasti rakennetuille pyörille ainoana rajoituksena on moottoripyöriä koskevat lait ja asetukset.

Näyttelyn aikana museossa järjestettiin työnäytöksiä ja teemapäiviä, joiden aiheet olivat: Mitä moottoripyörän entistäminen on?, Moottoripyörästä museoajoneuvo, Moottoripyörän koristemaalaukset sekä Ajovarusteet yksilöllisiksi.

PitkäPinna-näyttelykokonaisuudesta vastasi Tapio Ylitalo ja näyttelyn visuaalisesta ilmeestä Anne Saarikoski. Näyttelyn avasi professori Janne Viikuna.

VÄHÄSIISTII KOULUKÄSSÄÄ! Lyhyt oppimäärä koulukäsitöistä 15.5.-14.9. 2003

Suomen käsityön museon 1999 alkanut koulukäsityön tallennus- ja tutkimus-projekti huijpentui Vähäsiistii koulukässä! -näyttelyyn. Koko perheelle suunnattu vuoden päänäyttely oli muistoja ja tunteita herättelevä. Se kertoi kansa-, kansalais-, oppi- ja peruskoulun käsitöistä, käsityötunneista ja niihin liittyvistä tunnelmista ja muistoista.

Yleisön suosimassa näyttelyssä oli esillä tyttöjen ja poikien koulukäsitöitä 1900-luvun alusta nykypäivään, keskenjääneitä tekeleitä sekä niihin liittyviä ihania ja kamalia muistoja. Muistojen keräämisessä oli mukana myös Suuri käsityölehti, jonka koulukäsityöaiheisen kirjoituskilpailun satoa oli esillä näyttelyssä. Vierailijoilla oli lisäksi mahdollisuus kirjoittaa omia käsityömuistojaan sinikantisiin vihkoihin. Museon pajassa oli koulukäsitöiden malleja ja ohjeita, joiden pohjalta kävijät saattoivat kokeilla kenties vuosien varrella jo unohtuneita taitojaan.

Vähäsiistii koulukässä! -näyttelyn arkkitehtuurista vastasi Mikko Kuivasto ja graafisesta ilmeestä Markus Viitakoski. Janne Hakulinen toteutti näyttelyyn koulukäsityöhenkisen ää-

nimaailman yhteistyössä Cygnaeuksen koulun kanssa. Näyttelyn avasi Jyväskylän kaupungin opetustoimenjohtaja Markku Suortamo.

TAITO ELÄÄ - Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n 90-vuotisjuhlanäyttely 1.7. – 14.9.2003.

TAITO ELÄÄ –pienoisnäyttely kertoi Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n 90-vuotisesta historiasta. Näyttely perustui juhluvuoden kunniaksi julkaistuun teokseen TAITO ELÄÄ, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n yhdeksän vuosikymmentä. Näyttelyn kautta museo halusi muistaa ja onnitella merkkivuottansa viettävää liittoa. Museon aulassa esillä ollut näyttely tarjosi katsauksen liiton toimintaan ja kertoi käsityön arjen ja merkityksen muuttumisesta vuosien saatossa. Näyttely oli esillä liiton juhlaseminaarissa Kansallismuseossa 27.10.2003. TAITO ELÄÄ –näyttelyn suunnittelivat ja toteuttivat Riikka Virman ja Annika Laine.

LUONNOSTAAN - materiasta muodoksi 25.9.-7.12.2003

Kuopion Muotoiluakatemia Luonnostaan - materiasta muodoksi -näyttelyn lähtökohtana oli opetusministeriön tukema tutkimus- ja kehittämishanke LUONNONMATERIAALIEN KOKEMINEN, joka aloitettiin syksyllä 2002. Hankkeen tarkoitus on edistää ja kehittää Suomessa kasvavien ja viljeltyjen luonnonmateriaalin käyttöä muotoilussa. Tutkimuksen ja tuotteiden suunnittelun pohjana olivat haastattelut, jotka käsittelivät luonnonmateriaalien kokemista käsityötuotteissa. Opiskelijat käyttivät näyttelytuotteiden suunnittelun pohjana haastatteluissa esiin nousseita teemoja, joita olivat ekologisuus, puhtaus, uusiutuminen, materiaalin yksilöllisyys, tuoksu, tuntu, laadukkuus, aitous, käytettävyyys ja suomalaisuus.

Näyttely esitteli myös opetuksen ja koulutuksen erilaisia tehtäviä ja tavoitteita. Kaikki näyttelyn työt eivät olleet käyttötuotteita, vaan teema innosti opiskelijoita tekemään myös korkeellisia ja uniikkeja tuotteita, joiden lähtökohtana oli materiaali. Alkuideana saattoi olla joko materiaalin ominaisuudet tai käytetyn materiaalin työstäminen kokonaan uudelleenlaisiksi. Luova ideointi synnytti uusia ratkaisuja, kuten lohenruoto muovitakin koristeena tai uuden käyttötarkoituksen ryijyssä sävykkäänä "nukkapintana" saanut Helsingin Sanomien Nyt-viikkoliite.

Näyttelyn introna oli tilateos "Kosketus taivaaseen", joka oli suunniteltu korostamaan museon aulatilaa omaa arkkitehtuuria, sen korkeutta ja valoisuutta. Kuviomaailmana olivat vanhanaikaiset, lumihiihtäjämaiset pitsiliinamallit. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun Musiikin ja tanssin yksikön opiskelijat toteuttivat teokseen liittyvän äänimaailman. Luonnostaan – materiasta muodoksi -näyttelyn tuotti Kuopion Muotoiluakatemia yhteistyössä Suomen käsityön museon kanssa. Näyttelyn avasi oppilaitoksen tulosaluejohtaja Eija Vähälä.

Onko hajua? 19.12.2003-15.2.2004

Suomen käsityön museon tuottama Onko hajua? -näyttely haisteli kulttuurimme käsitystä hajusta sekä hajuaistista. Monet hajut ovat niin arkipäiväisiä, ettemme niitä huomaa tai emme puhu niistä. Hajuttomuutta ihannoidaan ja luonnollisia hajuja muutetaan keinotekoisilla aineilla: hienhajua peitetään hajustetuilla deodoranteilla, puhdistusaineisiin lisätään

sitruunan- tai männynraikkautta, saunaan lisätään saunatuoksujia, ruusuilla hajustetut tuotteet tuoksuvat enemmän kuin aidot ruusut.

Näyttelyssä oli esillä lähes 200 erilaista hajuelintä, joita olivat toteuttamassa taiteilija Arja Jäppinen, Taito-Keskus/Työtaito-hanke, Jyväskylän käsityökoulu, Laukaan kirkonkylän yläaste, Nisulanmäen koulu, Muuramen kuvataidekoulu, Jyväskylän näkövammaisten koulu, Haukarannan koulu, Nisulan päiväkotij ja keskustan alueen perhepäivähoidon lapset, vanhemmat sekä perhepäivähoitajat.

Tässä koululaisille suunnitellussa näyttelyssä sai olla utelias: nenänsä voi työntää joka paikkaan ja haistella. Haju – hetkellisenä ja toisaalta yli esteiden leviävänä – oli vangittu purkkeihin ja erilaisiin tiloihin. Haistelun lisäksi näyttelyssä voi mm. istahtaa huussiin, sukeltaa tuoksutunneliin pelkän hajuaistin varassa tai pelata hajupelejä hajuaistin ja värisilmän avulla. Halutessaan näyttelyyn voi jättää oman hajumuiston tarinana, esineenä tai tuoksuna. Aikuisempia tai tiedonhaluisempia kävijöitä varten oli Jyväskylän yliopiston etnologian laitoksen historiallisen kulttuuriantropologian dosentti, FT Jan Löfström kirjoittanut näyttelyluettelon artikkeliin kulttuurimme hajukäsityksistä.

Näyttelyn visuaalisesta toteutuksesta vastasi Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä ja Keski-Suomen TE-Keskuksen rahoittama Työtaito-hanke. Näyttelyn avasi projektipäällikkö Raija Manninen. Näyttely kiertää eri puolilla Suomea lasten ja nuorten taidekeskuksissa sekä museoissa ainakin vuoden 2006 alkuun saakka. Onko hajua - näyttely sai avustusta Museovirastolta.

GALLERIANÄYTTELYT

Galleria - ajankohtaisia käsityön ilmiöitä museon katutasossa

Gallerianäyttelyt ovat museon käyntikortti ulospäin vilkkaalle kävelykadulle. Gallerian tarkoituksena on herätellä ohikulkijoita käsityön ajankohtaisiin ilmiöihin niin ammattilaisen, harrastajan kuin taiteenkin näkökulmasta sekä houkutella kävijöitä piipahtamaan museoon. Galleriaan ei peritä pääsymaksua, joten kynnys on helppo ylittää. Kuluneen vuoden aikana on yleisön tarjottimelle koottu kiehtovia makupaloja eri materiaaleista, mm. käsin-tehtyä paperia, kierrätyslasiä, rakukeramiikkaa, löytöesineistä valmistettuja koruja, muotoon puristettua viiluvaneria ja ajattomia kirjoneuleita. Vuoden kohokohdiksi muodostuivat vuoden taidekäsityöläisen, kierrätyslasiin erikoistuneen Jukka Isotalon esittely, Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen 90-vuotisjuhlanäyttely ja Taidekäsityöläiset TAIKO ry:n kanssa yhteistyössä tuotettu Säilytin - kauniin arjen puolesta puhuva kiertonäyttely. Kalevalan juhlavuotta muistettiin Ritva-Sofia Linnun kalevalaisista naiskohtaloista kertovalla rakukeramiikkanäyttelyllä.

Gallerianäyttelyt 2003

27.11.2002 - 6.1. 2003 Tunnetko? Piitu Nykoppin nukketaidetta.

8.1.-9.2. Pohjoinen valo. Paperivalaisimia Sirpa Kivilompololta

12.2.-23.3. Vuoden taidekäsityöläinen 2003. Taiko ry.

Julkistetaan 11.2. Suomen käsityön museossa

26.3.-21.4. Kalevalan naiset. Ritva-Sofia Linnun rakukeramiikkaa

23.4.-25.5. Arjen estetiikkaa löytöesineiden kertomana. Jaana Tuomisto

28.5.-3.8. AIVIA 90 VUOTTA. Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry.
 6.8.-28.9. Taikon iloinen arki - Säilytin / Förvaring / Container.
 1.10.-23.11. Petri Vainio. Doctor Design.
 27.11.2003-10.1.2004 Sirkka Könönen. Ikivihreät neuleet.

MUUT NÄYTTELYT

NÄYTÖNPAIKKA 2003

Näytönpaikka, ikkunanäyttelytila palvelee oppilaitoksia, järjestöjä, harrastajia ja uusia käsi-työyrittäjiä. Näytönpaikassa pääsevät esille ideat, tuotteet ja toiminta, kaikki käsityöprosessin osat. Se toimii projektien esittelytilana ja näyttelyn rakentamisen harjoitusareenana.

- 12.1.2003 Tilaa persoonalle? Työtaito-hanke.
- 14.1.-23.2. Naisen kuvia. Marketta Timosen kankaanvärjäys- ja painantamenetelmillä valmistamissa pienoistekstiileissä oli pohdinnan kohteina naiseuden ulkoiset ilmiöt.
- 25.2. - 6.4. Kissan Kalat -koruja. Heta Kekäläinen. Pikipakotusmenetelmällä hopeasta ja kuparimetalleista valmistettuja koruja.
- 9.4. - 4.5. Raija Luukkonen. Savi-ikonit ja enkelit sekä paperimassahahmot.
- 7.5. - 25.5. Kurkistus Jyväskylän maalaiskunnan kuvataidekoulun toimintaan.
- 28.5. - 3.8. Jyväskylän käsityökoulu. Vuoden teema Väri-Valo-Muoto-Pinta-Tila
- 7.8. - 14.9. Vaatteita 1950-luvulta. Näyttely esitteli Jyväskylän Vesilinnan syntymäpäivän kunniaksi otteita 50-luvun vaateuksesta.
- 16.9.-19.10. Valoa graniitissa. Kivitaiteilija Kari Alosen ja Muotoilija Samuli Alosen näyttelyssä yhdistyivät graniitti, lasi, pronssi ja takorauta.
- 20.10.-23.11. Harris tweed nuorten ideoimana. Pohjois-Karjalan Ammattiopisto tekniikka- ja kulttuuri.
- 24.11. 03 - Kankaita ja neuleita perinteestä nykypäivään vanhaa tutkien ja soveltaen. Heli Turusen ja Päivi Jokisen näyttötyö Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen.

MUSEOPEDAGOGIIKKA

Museopedagoginen toiminta liittyi kiinteästi museon vaihtuviin ja perusnäyttelyihin.

Museon ohjatut työpajat Tutka-museokerho ja Studio kokoontuivat säännöllisesti. Kerran viikossa kokoontuva Tutka-museokerho on tarkoitettu noin 10-vuotiaille pojille ja tytöille. Kerhossa tutkaillaan itseä ja maailmaa - mennyttä ja tulevaa - käsin tehden ja ajatellen. Vuoden aikana tutkailtiin 15 kertaa mm. neulahuovutusta eläimiä, muotoillen metallista rautapaidan malleja sekä kulkuneuvoja.

Studiassa muotoillaan esineitä trendikkäistä materiaaleista. Vuoden aikana kokoonnuttiin seitsemän kertaa mm. punomaan pesiä pajusta ja kynttilälampetteja kulkurinpunoksella metallista.

Työpajoja järjestettiin myös tilauksesta ottamalla huomioon asiakkaan kiinnostuksen kohteet ja näyttelyjen teemat.

Työnäytöksissä museon katutason Kohtauspaikassa esittäytyvät niin taidokkaat mestarit kuin alan opiskelijat. PitkäPinna -näyttelyyn liittyi neljä työnäytöstä moottoripyörän entistämistä koristemaalauksiin.

Vesa Välikankaan lasinpuhallustyönäytöksessä myös yleisöllä oli mahdollisuus kokeilla lasin muotoilua valmistamalla oma koru.

Kyllikki Mitrosen neuleklinikka oli paikalla kaksi kertaa neuvomassa niin sukan parsimista kuin kantapään neulomista sekä kinnasneulatekniikkaa ja kirjovirkkausta.

Kuopion muotoiluakatemian Luonnostaan – materiasta muodoksi -näyttelyn aikana areena oli opiskelijoiden. Työnäytöksissä yleisö sai seurata keramiikkaesineiden koristetekniikoiden monimuotoisuutta ja jalometallin taipumista koruiksi.

Päreytöemestari Simo Lappi esitteli päretöitä ja Aila Repo valmisti esineitä pajun kuoresta.

Hannele Hakanen toi valoa pimeään syksyyn valaisimen valmistusta esittelevässä työnäytöksessä.

Vuoden aikana järjestettiin vaihtuviin näyttelyihin (Vähä siistii koulukässää, Luonnostaan – materiasta muodoksi, PitkäPinna – itse tehty moottoripyörä ja Kalevalan naiset) maksuttomia opastuksia opiskelija-, koululais- ja päiväkotiryhmille.

Tapiolan tanhuilta Louhen luo -kerrontatunneilla Ritva-Sofia Lintu johdatti koululuokat Kalevalan maailmaan.

Syksyllä järjestettiin yhdessä viiden Jyväskylän museon kanssa opettajien koulutusiltpäivä, jossa tutustuttiin museoiden palveluihin.

Museossa työskenteli jo toisena kesänä kesäharjoittelija, joka kuuden viikkaimman viikon (heinä-elokuussa) ajan veti opastuksia näyttelyihin maksuttomasti ja ohjasi pajoissa tiistaista perjantaihin.

TAPAHTUMIA

Lasihelmiä -näyttelyyn liittyi suosittu Tunnetko suomalaista lasia? -tilaisuus.

Riihimäen lasimuseon tutkija Hannele Viilomaa kertoi yleisön omien lasiesineiden taustoisista.

Tanskalainen käsityöläinen ja muotoilija Marianne Mortensen vieraili Suomessa kirjan julkistamistilaisuudessaan ja samalla Suomen käsityön museossa. Evening with Marianne -iltatilaisuudessa Marianne kertoi työskentelystään ja tanskalaisesta punonnasta. Kahdessa päivän mittaisessa työpajassa valmistettiin Mortensenin ohjauksessa ns. puolalainen leipäkori Tatza.

Kesäkuun kymmenentenä vietimme museon merkkipäivää teemalla asiantuntijuus. Konservointikeskuksen asiantuntijat antoivat neuvoja mm. ryijyjen hoidosta ja kansallispukukonsultti Leena Holst kertoi kansallispuvuista. Maksuttomilla opastuskierroksilla näyttelyt ja talo tulivat tutuiksi, pajassa valmistettiin rintarossi ja pullakahvit maistuivat juhlan kunniaksi.

Valo on Jyväskylässä! -tapahtumaan liittyvässä nonstop-valopajassa valmistettiin reikäkynttilöitä syksyn hämärtyviin iltoihin.

Vuosittaisiksi vakiintuneet tapahtumat Yläkaupungin yö, Museon syntymäpäivät, Lasten loiskis, Nukketapahtuma ja Käsityöläisten Joulutori keräsivät runsaasti yleisöä.

Yläkaupungin yössä mm. järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän käsityökoulun kanssa työpaja, jossa valmistettiin jättimäisten saippuakuplien aihio ja lähettiin kuplat kävelykadulle instrumentaalimusiikin tahdissa.

Lokakuussa Lasten Loiskiksessa seikkailtiin kadonnutta pupua etsien Luonnostaan - materiaalista muodoksi -näyttelyssä ja lopuksi valmistettiin omat piilopesät. Teemaan liittyi myös Muotoiluakatemia opiskelijoiden suunnittelemaa ja ohjaamia työpajoja, joissa valmistettiin tuotteita luonnonmateriaaleista.

Marraskuussa Nukketapahtumassa esittäytyivät nukketaitajat nukkeineen. Mukana oli myös nukketohitori ja työpaja, jossa jokaisella oli mahdollisuus valmistaa oma nukkeenkeli.

Käsityöläisten joulutorilla oli jälleen kerran noin 60 Suomalaisen käsityöläisen ja alan opiskelijan tuotteita. Viikonlopun aikana aidosta joulun tunnelmasta nautti ennätysyleisö, reilu seitsemäntuhatta henkilöä.

PROJEKTIT, TUTKIMUKSET JA JULKAISUT

Onko hajua?- näyttelyä suunniteltiin melkein koko vuosi. Näyttelyn toteuttaminen sai innovatiivisiin hankkeisiin kohdistettua valtionavustusta Museovirastosta. Pääkoordinaattoreina näyttelyssä olivat Suomen käsityön museo ja Taito-Keskus/Jyväskylän käsityökoulu. Jyväskylän Lasten kulttuurialta kustansi koululaisten työpajamateriaalit.

Avoin museo -projekti käynnistettiin yhdessä kuuden keskisuomalaisen museon kanssa opetusministeriön tukemana. Tavoitteena on tuottaa materiaalia verkkoon. Suomen käsityön museo tuottaa projektissa museopedagogista sisältöä, mm. oheismateriaalia opetuksen tueksi ja ohjeita, kuinka opetusryhmät voivat käyttää näyttelyitä omatoimisesti. Projekti jatkaa Esteettömän museon tietä kohti saavutettavampaa museota.

Opetusministeriö on myöntänyt vuodesta 1999 lähtien Suomen käsityön museolle määrärahoja kokoelmien ja valokuvien saamiseksi sähköiseen muotoon. Avustuksen turvin on vuosittain voitu palkata puoleksi vuodeksi luotteloija. Vuonna 2003 avustuksella luotteloitiin valokuvia.

Saaristolaiskäsityöprojektissa on vuosien 2002-2003 aikana dokumentoitu kahdeksantoista eri puolilla rannikkoa ja saaristoa asuvan käsityöläisen elämää. Vuonna 2003 tehtiin kolme kenttätömatkaa: Turun- ja Turunmaansaaristoon, Itä-Uudellemaalle, Uudellemaalle ja Pohjanmaalle. Projektin avulla museoon on saatu valokuva-, video-, nauhoitemateriaalia ja tehty esineistöjä haastatelluilta käsityöryrittäjiltä. Valokuvamateriaali on siirretty digitaaliseen muotoon. Näyttely-yhteistyöstä on sovittu yksittäisten käsityöläisten ja mm. Skärgårdssmak Hantverk-projektin kanssa. Hankkeeseen on saatu opetusministeriön harkinnanvaraista avustusta.

Pöytäliinoja Suomen käsityön museon kokoelmista - pöytäliinojen tutkimus-, näyttely- ja tallennusprojekti sai näyttelynimekseen Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita. Projekti rajattiin koskemaan suomalaista pöytäliinaa ja sitä, millainen on Suomen käsityön museon pöytäliinakokoelma. Syksyllä kartoitettiin tutkimuskirjallisuus, jossa sivutaan pöytäliinan käyttöönottamista, valmistustekniikoita ja -materiaaleja sekä koristelutapoja, ja kirjoitettiin lyhyt yleisesitys pöytäliinan historiasta. Kartoitettiin museon kokoelmiin kuuluvat pöytäliinat ja osasta liinoja otettiin tunnistuskuvat. Kokoelmista valittiin näyttelyyn esille tulevat pöytäliinat ja selvitettiin niiden konservointitarpeet. Aloitettiin nykyajan pöytäliinojen sekä pöytäliinoihin liittyvien tarinoiden ja muistojen tallentaminen. Laadittiin alustava näyttelysuunnitelma, kirjoitettiin näyttely- ja tallennusprojektin tiedotteet sekä otettiin tiedotekuvia. Tiedotus käynnistyi museon internetsivuilla ennen vuodenvaihdetta. Museo on saanut opetusministeriöltä harkinnanvaraista valtionavustusta hankkeeseen.

Suomen käsityön museon 1999 alkaneen koulukäsityön tallennus- ja tutkimusprojektin tulokset avattiin näyttelynä museossa 15.5.2003. Projektin tuloksena museon kokoelmiin on tallennettu lähes 600 koulukäsityötä käsityöpusseista saapasrenkeihin. Museon käsityökoulutuksen tutkimushanke tuotti vuonna 2003 kaksi käsityökoulutusta koskevaa julkaisua:

Lyhyt oppimäärä koulukäsityöhön

Tekstit: Vuokko Isaksson, Raija Manninen, Päivi Marjanen ja Marjo-Riitta Simpanen

Toimitus ja taitto: Marjo-Riitta Simpanen

Suomen käsityön museon julkaisuja 21

Suomalaisen käsityökoulutuksen vaiheita 1700-luvulta 2000-luvulle

Kirjoittajat: Pirkko Anttila, Darja Heikkilä ja Irene Ylönen

Toimitus: Marjo-Riitta Simpanen

Suomen käsityön museon julkaisuja 22.

Museon on saanut opetusministeriöltä harkinnanvaraista valtionavustusta käsityönkoulutushankkeeseen.

ERIKOISMUSEOTOIMINTA

Suomen käsityön museo toimii valtakunnallisena käsityön ja käsiteollisuuden erikoismuseona, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia erikoisalansa museokokoelmien valtakunnallisten rekisterien ylläpidosta sekä samaa erikoisalaa edustavien museoiden yhteistyöstä. Erikoismuseoiden tulee perusnäyttelyissään antaa kattava kuva omasta erikoisalastaan, tuottaa alansa näyttelyitä, myös kiertonäyttelyitä, sekä luoda ja ylläpitää yhteyksiä alan korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin, alalla toimiviin yhdistyksiin ja järjestöihin. Lisäksi museoiden tulee luoda kansainvälisiä yhteyksiä ja seurata kansainvälistä kehitystä.

Aiempien vuosien tapaan myös vuoden 2003 näyttelytoiminnalle oli kuvaavaa tiivis yhteistyö ja voimavarojen yhdistäminen museon ja monien eri toimijoiden kesken. Yhteistyössä oli mukana eri puolelta Suomea mm. ammattikäsityöläisiä, alan harrastajia, museoita, yhdistyksiä sekä lukuisa joukko eriasteisia oppilaitoksia. Koulujen ja oppilaitosten kanssa yhteistyö oli tiivistä koulukäsityöhön liittyvän näyttelyn tiimoilta, mutta myös syksyn Luonostaan näyttelyn osalta. Näyttely toteutettiin yhteistyössä Kuopion Muotoiluakatemia kanssa. Museossa alkuvuodesta esillä ollut Lasihelmiä -näyttely toteutettiin yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun kanssa.

Opetusministeriön harkinnanvarainen valtionavustus kohdistui vuonna 2003 Konservointikeskuksen toimintaan, valokuvien luettelointiin, käsityön koulutusprojektiin, tulevan pöytäliinanäyttelyn valmisteluun, saaristolaiskäsityöprojektiin sekä kansainväliseen toimintaan ja markkinointiin.

Museolla on vapaassa internetkäytössä 40 000 viitettä kuudessa oman alansa eri tietokannassa: alan tutkimukset, bibliografiat ja arkistot, kansallispuvut sekä museon kirjasto ja kokoelmat. Tietokantaa käytti vuoden aikana yli 2500 kävijää, ja internetkontaktit mukaan lukien tietopalvelukontakteja oli vuoden aikana kaikkiaan noin 26 802.

Museon ja Konservointikeskuksen henkilökunta on konsultoinut muita museoita ja yhteisöjä museoammattillisissa kysymyksissä sekä mm. Polydoc- tietokantaohjelman käyttöön liittyvissä kysymyksissä.

MENNEISYYS

Keisarillinen senaatti teki päätöksen museon perustamisesta 14.12.1888. Käsityön museo toimi vuosina 1890-1908 Helsingissä Taideteollisuusmuseon yhteydessä ja Suomen Taideteollisuusyhdistyksen alaisuudessa. Puutyönopettaja Vera Hjelt osti ensimmäiset 619 esinettä kokoelmiin Pariisin maailmannäyttelystä vuonna 1889. Kokoelmia kartutettiin vuoteen 1906 asti pääasiassa ulkomaisilla esineillä ja työvälineillä.

Vuonna 1908 museo siirtyi Valtion kotiteollisuustoimiston hallintaan, ja 1910–1920-luvulla Valtion kotiteollisuusmuseolla, kuten museota siihen aikaan kutsuttiin, oli omat näyttelytilat ja kirjasto. Kotiteollisuustoimiston tilanpuutteen vuoksi museon esineet siirtyivät uudelleen Taideteollisuusmuseoon vuosiksi 1928-1933. Varastoituna esineet olivat vuoteen 1982 asti muutamaa kokoelmista koottua näyttelyä lukuun ottamatta.

Museo avattiin uudelleen yleisölle Jyväskylässä 10.6.1983 nimellä Suomen kotiteollisuusmuseo ja sen ylläpitäjiksi tulivat Jyväskylän kaupunki ja opetusministeriö. Vuonna 1992 museon yhteyteen perustettiin Suomen kansallispukukeskus ja saman vuoden lopussa museo nimettiin viiden ensimmäisen museon joukossa valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Konservointikeskus siirtyi museon hallintaan vuonna 1995. Museon nimi muutettiin Suomen käsityön museoksi 1.1.1997 alkaen. Näin palattiin museon alkuperäiseen nimeen. Kesällä 2000 museo aloitti toimintansa uusissa tiloissa keskellä kaupunkia.

KOKOELMAT

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 140 päänumerolla, joista 113 on lahjoituksia ja 25 ostoja. Kaikkiaan esinekartunta oli vuoden aikana 534 esinettä. Kokoelmissa oli kertomusvuoden päättyessä kaikkiaan noin 19 000 esinettä, joista 17004 esineen tiedot on siirretty tietokoneelle. Noin 6452 tietokoneelle luetteloidun esineen tietojen yhteyteen on liitetty digitaalinen tunnistuskuva esineestä. Museon esinekokoelmien tietoja voi selailta myös internetin kautta.

Kokoelmiin vuoden aikana ostettu vanhempi esineistö käsittää etupäässä tekstiilejä, mm. kaksi ryijyä. Käsityöläisiltä ostettiin kokoelmiin ja samalla perusnäyttelyssä esiteltäviksi käsityön eri aloja ja materiaaleja edustavia tuotteita. Osa hankinnoista täydentää

käsityöläisten varhaisempaa tuotantoa, osa esittelee uusia, nykyaikaan sidoksissa olevia tuotteita. Saaristolaiskäsityöprojektin yhteydessä eri materiaalein ja tekniikoin valmistetun esineistön hankintaa laajennettiin alueellisesti. Projektin myötä kokoelmat karttuivat mm. suurikokoisella hevoshuovutustyöllä.

Museon arkiston kartunta oli kertomusvuonna 51. Kaikkiaan museon arkistossa on 1139 päänumeroa, josta on luetteloitu 850 päänumeroa. Kansallispukekukoksen arkistossa on 634 päänumeroa, jotka kaikki on luetteloitu. Arkistossa museon aineistoa on noin 53 hyllymetriä ja noin 6,5 hyllymetriä on Kansallispukekukoksen aineistoa.

Käsityön arkistot -tietokanta sisältää 846 viitettä. Tietokantaa ei ole tarkoitus täydentää lähivuosina. Tietokanta on käytössä myös internetissä.

Kaikkien julkaistujen bibliografioiden viitetiedot löytyvät tietokoneelta ja tietokannassa on 5806 viitettä. Tietokantaa ei ole täydennetty vuoden aikana. Tietokanta on käytössä myös internetissä.

Tutkimustietokanta sisältää tiedot 6 025 tutkimuksesta tai opinnäytteestä. Tietokantaa ei ole täydennetty vuoden aikana. Tietokanta on käytössä myös internetissä.

Museon piirustusrekisteriin on tallennettu tietoa museon suurimmista piirustuskokoelmista. Piirustukset käsittävät luonnos-, malli- ja työpiirustuksia. Aiheina ovat tekstiilit, huonekalut, työkalut, koneet, kulkuvälineet, astiat, erilaiset pienesineet jne. Joistakin piirustuksista löytyy myös kuva. Tietokoneella tietoja on 5067 piirustuksesta. Tietokanta on käytössä myös internetissä.

Käsikirjaston kartunta oli kertomusvuonna 160 nidettä. Tietokoneella luetteloituna on 5525 nidettä. Kirjasto sisältää myös Konservointikeskuksen kokoelman kirjat. Erikseen on luetteloitu Kansallispukekukoksen kokoelman 244 nidettä. Nyttemmin luetteloidaan kaikki uusi aineisto käsikirjaston kartuntaan, vaikka julkaisun sijoituspaikka voi olla myös jompikumpi edellä mainituista kokoelmista. Kaikkien osastojen aineistot ovat yhteiskäytössä internetissä museon kotisivujen kautta.

Kertomusvuoden aikana tietopalvelussa ja kirjastossa palveltiin yhteensä 101 asiakasta.

Valokuvakokoelmien kartunta oli 51 kokoelmaa. Valokuvakokoelmasta on kertomusvuoden lopussa tietokoneella luetteloituina 17 462 kuvaa, joista 6928 on liitetty tunnustuskuva tietokoneelle. Lisäksi 1 357 kuvasta on osittaisia käyttöä helpottavia tietoja tietokoneella. Valokuva-arkiston käyttö oli kertomusvuoden aikana vilkasta ja kuvia välitettiin yksityiseen käyttöön, tutkijoille, eri oppilaitoksille ja julkaisuihin. Suurimpana käyttäjäryhmänä olivat eri tiedotusvälineet.

ESINELAHJOITTAJAT

Parhaimmat kiitokset kaikille museotoimintaa lahjoituksin tukeneille.

Ahonen, Maija
Autio, Hellevi
Bergman-Korhonen, Mailis
Ehrsten, Seija
Elo, Maija
Finzel, Auli
Grönvall, Elina
Haapsaari, Pirjo
Haukka-Toivonen, Ulla
Hirvi, Maija-Liisa
Hirvonen, Helmi
Hirvonen, Maire
Hirvonen, Maire
Holm, Gunvor
Honkanen, Kaarina
Huttunen, Pirkko
Hyppönen, Kari
Häkkinen, Anni
Itäpää, Satu
Janhonen, Anita
Johnson, Seija
Jyväskylän Normaalikoulu
Kandell, Marja
Karivalo, Toini
Keskinarkaus, Sonja Anneli
Kettunen, Liisa
Kilpi, Mirjam
Kokko, Anja
Korhonen, Ritva
Korkeamäki, Sirkka
Kossila, Liisa
Kotilainen, Simo
Kulmala, Helena
Kuosmanen, Anu
Kärkiluoma-Rahman, Tytti
Käsi- ja taideteollisuusliitto ry.
Könönen, Sirkka
Laitala, Seija
Lakiasiantoinen Lakiluotsit Oy; Juujärvi, Mikael
Lassila, Arja
Lauri, Laura Susanna
Lauri, Ulla
Lehtola, Eila
Leinonen, Kaarina

Leppänen, Airi
Lietzén, Anna-Maria
Lindström, Tina
Litmanen, Senni
Lonka, Riikka
Luutonen, Marketta
Lönngqvist, Bo
Malmisto-Lensu, Anne-Maija
Matsinen, Riitta
Mattila, Arma
Moberg, Riitta
Mortensen, Marianne
Muurela, Sirkka
Muurela, Terttu
Nakari, Maija
Niiles, Eila
Oikari, Ahti
Oikari, Aimo
Oikari, Asko
Oikari, Lauri
Oikari, Mikko
Oikari, Osmo
Posti, Leena
Poutiainen, Helvi
Pulkkinen, Elena
Pölva Käsitöökлубi
Pölyvuori, Lahja
Rantanen, Kaarina
Rautiainen, Lahja
Reini, Marketta
Rinneaho, Voitto
Ruohonen, Aune
Ruuskanen, Kaisu
Saarela, Anita
Saarilainen, Vieno
Sadinmaa, Antti
Sakkinen, Kerttu
Saraste-Poussa, Anna-Maija
Simpanen, Marjo-Riitta
Sippola, Kaisu
Sorsa, Eeva-Kaisa
Suomen kansallispukuneuvosto
Tamminen, Helvi
Tamminen, Ritva
Tapper, Harri
Tikkanen, Sirpa
Toiviainen, Sinikka
Vaara, Tero
Vaherto, Irmeli
Vainio, Outi

Valkama-Thusberg, Marjatta
Varhi, Raija
Vatanen, Tarja
Vertainen, Laura
Viikki, Iiris
Virtanen, Eila
Virtanen, Marjatta
Vuohela, Pirkko
Väänänen, Sinikka
Österman, Anja

ARKISTO

Grönvall, Elina
Hirvi, Maija-Liisa
Honkanen, Kaarina
Lappajärven kotiseutumuseo
Lietzen, Anna-Maria
Lojander, Ulla
Muurela, Sirkka
Oikari, Ahti
Rantanen, Kaarina
Reini, Marketta
Robinson-Palmroos, Heli
Suomen kansallispuikuneuvosto
Upola, Eija Marja
Valkama-Thusberg, Marjatta

KUVA-ARKISTO

Finzell, Auli
Könönen, Sirkka
Oikari, Ahti
Rantanen, Kaarina
Simpanen, Marjo-Riitta
Valkama-Thusberg, Marjatta

KANSALLISPUKUKESKUKSEEN ESINEITÄ LAHJOITTANEET

Honkanen, Kaarina
Korvola, Martti
Käppi, Seija
Muurela, Sirkka
Ruuhonen, Marjatta
Tallroth, Heijke
Vellonen, Aino

SUOMEN KANSALLISPUKUKESKUS

Kansallispukekokeskuksen pääasiallinen tehtävä on kansallispuhuihin liittyvän tiedon ja taidon esille tuominen. Tämä tapahtuu perusnäyttelyn ja vaihtuvien näyttelyiden, opastusten, tietopalvelutoiminnan, työnäytösten ja työpajojen avulla.

Sopimus Suomen kansallispukekokeskuksen ylläpidosta ja kokoelman talletuksesta Jyväskylän kaupungin ja Suomen kansallispukekoneuvoston välillä uusittiin alkuvuodesta 2003. Sopimus on jatkoa vuonna 1992 tehdylle Jyväskylän kaupungin ja Suomen kansallispukekoneuvoston väliselle sopimukselle Suomen kansallispukekokeskuksen perustamisesta. Sopimuksen mukaan 92 kansallispukekujen mallikappaletta talletettiin Suomen käsityön museoon.

Kansanpuvut, kansallispuvut ja muinaispuvut ovat esillä Käsityössä elämän tuntu -perusnäyttelyn kansallispukeuosassa. Näyttelyn teemoina ovat jo olemassa olevien kansallispukekujen uudistustyö ja uusien pukujen tutkimus- ja kokoamistyö, eri alueiden kansallispuvut ja kansanomaisen pukeutuminen. Esillä ovat esineet edustavat Suomen kansallispukekoneuvoston mallipukukokoelmaa, suomenruotsalaisia kansallispukeja, muinaispukuja, käsityön opetukseen liittyviä kansallispukeaiheisia nukkeja, kansallispukekirjallisuutta sekä kansallispukekujen päähineitä. Näyttelykokonaisuus on toteutettu yhdessä Suomen kansallispukekoneuvoston kanssa. Esillä ovat myös Inarin saamelaisen naisen talvinen juhlapuku, karjalainen feresi sekä romaninaisen puku.

Kansallispukekokeskuksen tietopalvelussa on tietoa ja kirjallisuutta kaikkiaan noin 400 suomalaisesta kansallispuvusta, niiden hankinnasta ja valmistuksesta. Keskuksessa on myös mahdollisuus tutustua tietoon muinaispuvuista ja Suomen vähemmistöjen pukeutumisesta. Tietopalvelussa voi omatoimisesti tutustua kansallispukeja käsittelevään materiaaliin. Kansallispukekokeskuksen tietopalvelukontakteja on ollut yhteensä 673. Kansallispukekokeskuksen amanuenssina toimi Seija Johnsson 30.4. saakka. Suomen kansallispukekoneuvoston tutkija Leena Holst vastasi kansallispukekokeskuksen tietopalvelusta perjantaisin kesä- ja heinäkuussa. Amanuenssi Marja Liisa Väisänen aloitti työnsä 1.9.2003.

KUJALLA PUKUKOHTAUKSIA

Kansallispukekokeskuksen tietopalvelun edustalla olevalla Kujalla esitellään kansallispukeja sekä muita vaatetukseen ja perinteiseen pukeutumiseen liittyviä ilmiöitä lyhytaikaisissa vaihtuvissa näyttelyissä.

13.12.2002 – 16.2.2003 Silkki kansanomaisessa juhlapukeutumisessa

27.2. – 4.5. Moottoripyörämuotia

15.5. – 14.9. Kansanomaisia jalkineita

25.9. – 16.11. Suomalaiset nauhat

21.11. 2003. – 8.2.2004 Nukkeja kansallispuvuissa

KANSALLISPUKUKESKUKSEN TYÖNÄYTÖKSET JA TYÖPAJAT

Museon moottoripyöränäyttelyn yhteydessä kansallispukukeskuksen Kujalla esiteltiin moottoripyörämuotia. Tähän liittyi Repa Virolaisen pitämä työnäytös moottoripyöräkypärien ja ajoasujen koristemaalauksista.

Kujalla esillä olleeseen Suomalainen nauha -näyttelyyn liittyi Aapo Ruuttusen pitämä työnäytös ja työpaja kansanomaisten nauhojen valmistamisesta.

Museossa marraskuussa järjestettyyn nukketapahtumaan liittyi kansallispukukeskuksen Kujalla näyttely Nukkeja kansallispuvuissa, joka esitteli helsinkiläisten sisarusten Rita ja Ulla Tawastin valmistamia kansallispukuisia nukkeja. Rita ja Ulla Tawast vierailivat museossa nukketapahtuman yhteydessä kertomassa nukkeharrastuksestaan.

KONSERVOINTIKESKUS

Konservointikeskuksen erikoisalana on vanhojen ja uusien arvotekstiilien konservointi sekä näiden vaikeasti käsiteltävien tekstiilien huolto ja puhdistus. Konservointikeskuksen asiakkaita myös neuvotaan tekstiilien ja muidenkin arvokkaiden esineiden säilytyksessä ja esillepanossa. Osa Konservointikeskuksen asiakkaista on yksityishenkilöitä, osa on muita museoita sekä erilaisia yhteisöjä, seurakuntia tai liikelaitoksia, joiden hallussa on arvokas yksittäinen tekstiili tai laajempi kokoelma.

Vuoden 2003 aikana Konservointikeskus osallistui eräässä suomalaisessa museossa näytteille laitettun, arvokkaan ulkomaisen esinekokoelman konservointiin. Lisäksi kuuden museon perusnäyttelyyn kunnostettiin esineitä. Neuvoja ja ohjeita Konservointikeskuksen henkilökunta jakoi mm. tietoiskupäivinä museossa ja Laukaan asuntomessuilla.

Vuoden 2003 aikana Konservointikeskuksessa konservoitiin, puhdistettiin tai huollettiin kaikkiaan 101 esinettä, joista 31 kpl oli Suomen käsityön museon tai Suomen kansallispukukeskuksen omiin kokoelmiin kuuluvia esineitä.

TIEDOTUS JA MARKKINOINTI

Museon näyttelyjä, tapahtumia ja palveluja suunniteltaessa ja niistä tiedotettaessa noudatetaan kohderyhmäajattelua. Eri näyttelyjen, tapahtumien ja palvelujen tiedotuksessa otetaan huomioon maakunnalliset, valtakunnalliset ja kansainväliset kohderyhmät.

Vuonna 2003 tavoitteena oli edelleen vahvistaa museon tunnettuutta koko maassa ja tavoitella uusia kohderyhmiä. Tavoitteiden toteutuminen näkyi ainakin uudessa kävijäennätyksessä – 41 357 kävijää tutustui museoon ja sen toimintaan. Uutena haasteellisena kohderyhmänä olivat yksittäiset miespuoliset kävijät – heitä kiinnosti sisällöllisesti erityisesti PitkäPinna -näyttely. Lasihelmiä ja Luonnostaan -näyttelyt suunnattiin erityisesti nuorille ja alan opiskelijoille. Eniten medioiden huomiota saivat PitkäPinna ja Vähäsiistii koulukässä. Ne huomioitiin näyttävästi valtakunnallisissa tv- ja radiolähetyksissä, aikakauslehdissä sekä sanomalehdissä.

Museon järjestämät tapahtumat keräsivät vuoden mittaan hienosti yleisöä.

Jyväskyläläiset löysivät hyvin museolle Yläkaupungin yön ja Käsityöläisten joulutorin aikana. Joulutorilla tehtiin uusi kävijäennätys – yli 7 000 kävijää kahdessa päivässä.

Museon juhlapäivänä 10.6. talossa kävi paljon vieraita nauttimassa pullakahvista ja asiantuntijoiden jakamasta tiedosta.

Kansallispukekokeskuksen näkyvyyttä parannettiin mm. museon julkisivussa, museon sisällä sekä tiedotuksessa.

Matkailun kohderyhmiä tavoitettiin ryhmämatkanjärjestäjien oppaissa ilmoittamalla, postittamalla esitteitä suurimpiin kotimaan matkoja järjestäviin matkatoimistoihin ja kaupunkien matkailuinfoihin. Paikallisille matkailun piirissä toimiville järjestettiin perinteinen kesänäyttelyinfo.

Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö sujuu Keski-Suomen alueella kulttuurin yhteysopettajista koostuvan listan avulla. Museo ja sen tarjoamat palvelut ovat niin tunnettuja opettajien keskuudessa, että kaikki opastusvarauslistat täyttyvät hetkessä näyttelystä riippumatta. Käsi- ja taideteollisuusalan oppilaitokset tavoitettiin sähköpostein sekä juliste- ja esitepostituksin. Museosta on tullut myös suosittu kevään luokkaretkikohde.

Laukaan Asuntomessuille museo osallistui muiden jyväskyläläisten museoiden ja Jyväskylän nuorisoasuntojen kanssa yhteistyössä Koti vanhassa pankissa nimisellä osastolla. ”Kodissa” asui kuvitteellinen nuori perhe, jonka koti sisustettiin museoiden kokoelmien esineillä. Avotakassa julkaistiin aukeaman esittely aiheesta ja yhteistyötä esiteltiin näkyvästi myös lukuisissa maakunnallisissa ja paikallisviestimissä. Osastosta saimme yleisöltä myönteistä palautetta.

Mediasuhteita hoidetaan pitkäjänteisesti. Museon tiedotussivut internetissä palvelevat hyvin toimittajia. Museon toimintaan liittyvät aiheet ovat menneet yleisesti ottaen helposti läpi viestimissä. Kooste museon tapahtumista ja työpajoista lähetetään viikoittain menovinkkeihin. Näyttelyrivitietojen menovinkkitiedotusta hoidettiin tuttuun tapaan muiden museoiden kanssa yhdessä. Yhteistyönä julkaistiin myös museoiden yhteisesite. Vähäsiistii koulukässää -näyttelyn kohdalla yhteistyökumppanina oli Suuri käsityölehti. Suomen käsi- ja taideteollisuusliiton Taito -lehden kanssa yhteistyötä syvennettiin, mikä tulee näkymään tulevana vuosina museon näyttelyitä koskevana lehden teemanumeroina.

Kausiesite julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Kausiesitteestä on muodostunut toimiva markkinoinnin väline, siitä on tullut hyvää palautetta eri käyttäjäryhmiltä ja asiakkaat osaavat jo kysyä sitä. Kausiesitettä jaetaan valtakunnallisesti matkailun, oppilaitosten ja kulttuurin pisteisiin. Lehti-ilmoituksia käytettiin tehokas sarja museon kausiohjelmien osalta Keski-suomalaisessa sekä moottoripyöränäyttelyn osalta alan lehdissä.

Tampereen Kädentaidot -messuilla museolla oli osasto jo kolmannen kerran. Messujen avulla tehtiin museota valtakunnallisesti tunnetuksi mm. käsityöalan ryhmämatkailijoiden keskuudessa. Museo sai erittäin hyvää palautetta messuilta.

Asiakaskyselyjä tehtiin jokaisesta näyttelystä sekä joulutorilta. Palaute puretaan näyttelyn päätyttyä ja käydään läpi henkilökuntapalavereissa. Kyselyjen aineistoa voidaan hyödyntää mm. tiedotusta tai tapahtumia suunniteltaessa. Lomakkeen avulla voi ilmoittautua myös museon sähköpostilistalle.

MUSEO JA YLEISÖ

Museo oli avoinna vuoden aikana yhteensä 306 päivänä 2130 tuntia. Näyttelytilat olivat avoinna ti - su kello 11.00 - 18.00, poikkeuksia juhlapäivinä. Museon käsikirjasto ja tietokannat olivat käytettävissä ma - pe kello 8.30-15.30. Aikuisten pääsymaksu oli 5 euroa.

Ilmainen sisäänpääsy oli alle 18-vuotiailla ja alan opiskelijoilla sekä perjantaisin kaikilla. Niinikään ilmaiseksi pääsi sisään myös museon juhlapäivänä 10.6, Jyväskylä päivänä 22.3. ja kansainvälisenä museopäivänä 18.5. sekä käsityöläisten Joulutorin aikana. Museon näyttelyihin ja tapahtumiin tutustui 41357 kävijää. Suurin osa kävijöistä oli ilmaisikävijöitä. Museossa opastettiin vuoden aikana 135 ryhmää (yhteensä museossa kävi 261 ryhmää) ja vastattiin yhteensä 1 420 tietopalvelukysymykseen. Tietoja museon toiminnasta sekä yleensä käsityöstä ja käsiteollisuudesta asiakkaat saivat perusnäyttelyn ja käsikirjaston tietokoneilta sekä museon monipuolisilta internetsivuilta. Museon internetsivuilla kävi vuoden aikana 26 800 kävijää. Internetin kautta museon tietokannoista haki tietoa noin 2 500 tiedonhakijaa osoitteesta: <http://www.craftmuseum.fi>.

Vuoden aikana järjestettiin 101 yleisötapahtumaa. Museon diasarjoja lainattiin 46 kertaa. Lainattavia diasarjoja on yhteensä 47, videonauhoja 11 kappaletta ja lainattavia kiertonäyttelyitä 3 kappaletta. Museon ja Konservointikeskuksen toimintaan on vuoden aikana tutustunut useita vieraita ja ryhmiä. Museon tiloissa järjestettiin myös useita Jyväskylän kaupungin eri organisaatioiden kokouksia ja koulutustilaisuuksia sekä kaupungin vastaanottoja.

Yleisön tarpeiden ja toiveiden kartoittamiseen laadittiin helposti ja nopeasti täytettävä lomake, jolla voidaan kerätä näyttelykohtaista asiakaspalautetta. Kesänäyttelyn asiakaskyselyn mukaan 40,8 % vastanneista oli saanut tiedon näyttelystä jostakin lehdestä. 50 % kävijöistä oli ensimmäistä kertaa käsityön museossa ja 45,8 % kävijöistä tuli Jyväskylän seutukunnan ulkopuolelta. Kyselyyn vastasi 52 henkilöä. Näyttelyssä kävi yhteensä 9 929 henkilöä ja kävijämäärältään se oli vuoden ylivoimaisesti suosituin näyttely.

Vaihtuvien näyttelyiden kävijämäärät 2003:

Lasihelmiä (13.12.1001-16.2.2003) 2836 kävijää
 Pitkä Pinna (27.2.- 4.5.2003) 6892 kävijää
 Vähäsiistii koulukässä (15.5.-14.9.2003) 13201 kävijää
 Luonnostaan (25.9.-7.12.2003) 4429 kävijää

Suurimpien tapahtumien kävijämääriä 2003:

10.1.Työnäytös:Vesa Välikangas: lasikorujen valmistus, 123 kävijää
 11.2. Ilta Marianne Mortensenin (Tanska) kanssa -luento 37 kävijää
 4.4. ja 11.4. Työnäytös: Repa Virolainen:
 Moottoripyörän ja asusteiden koristemaalaus 425 kävijää
 18.5. Kansainvälinen museopäivä 114 kävijää
 24.5. Yläkaupungin yö 1920 kävijää
 27.5. Aivian 90-vuotisjuhla 200 kävijää
 10.6. Suomen käsityön museo 20 vuotta Jyväskylässä 339 kävijää
 18.9. Työnäytös: Hannele Hakanen paperin valmistus 100 kävijää
 7.11. Työnäytös: Tuula Liimatta: Keramiikka 108 kävijää
 21.-22.11. Nukketapahtuma 581 kävijää
 28.11. Työnäytös Neuleniksit 111 kävijää
 13.-14.12. Joulutori 7395 kävijää

Työnäytökset	11 kpl	1233 kävijää
Studio-pajat	5 kpl	43 kävijää

Tutka-museokerho	14 kpl 76 kävijää
Kesätyöpajat	23 kpl 100 kävijää
Kesäopastukset	12 kpl 72 kävijää
Konsertit	4 kpl 76 kävijää

Museon yleisötilaisuuksissa kävi vuonna 2003 yhteensä 18051 kävijää

MUSEOKAUPPA

Suomen käsityön museon museokaupan tuotevalikoiman muodostivat käsityöalan kirjallisuus, hopeakorut ja näyttelyittäin vaihtuvat käsityötuotteet. Museokaupassa oli vuonna 2003 tuotteita yli sadalta toimittajalta. Tänä vuonna suosittuja ovat olleet pajuaiheiset kirjat ja huopatuotteet, mm. neulahuovutuspakkaukset. Vuoden 2003 kokonaismyynti oli 55 666 euroa, josta pääsymaksujen osuus oli noin 33 prosenttia (18 364 euroa). Myynti kasvoi edellisestä vuodesta noin 40 prosenttia.

HALLINTO

Suomen käsityön museon toiminta perustuu Jyväskylän kaupungin ja opetusministeriön solmimaan sopimukseen, jonka mukaisesti museo toimii Jyväskylän kaupungin kulttuuri- lautakunnan alaisuudessa. Valtiota hallinnossa edustaa opetusministeriön asettama neuvottelukunta.

Suomen käsityön museon neuvottelukuntaan kuuluivat vuosina 2003 seuraavat henkilöt:

Viestintäpäällikkö Maija-Liisa Hirvi, puheenjohtaja
 Toiminnanjohtaja Marketta Luutonen, varapuheenjohtaja
 Ylitarkastaja Tiina Eerikäinen
 Kansallispukukonsultti Leena Hokkanen
 Museonjohtaja Pekka Honkanen
 Professori Jaakko Lehtonen
 Hallintojohtaja Erkki Pänkäläinen
 Koulutusjohtaja Liisa Tirola-Santala
 Neuvottelukunnan sihteerinä toimi vs. museonjohtaja Simo Kotilainen

Neuvottelukunnalla oli vuoden 2003 aikana kaksi kokousta.

HENKILÖSTÖ, VAKINAISET:

Etelämäki Tuula, siivooja, osa-aikaisä 1.4. –31.12.
 Hagman Juhani, museomestari
 Heinänen Seija, kotiteollisuusohjaaja, FM, museonjohtaja , opintovapaa 1.4.-31.12.
 Kotilainen Simo, FM, intendentti (esinekokoelmat), museonjohtajan sijainen
 Manninen Raija, ammattiopettaja, museolehtori, palkaton työloma 1.1.-31.12.
 Oikari Mikko, FM, intendentti (näyttelyt)
 Peni Maria, vaatetussuunnittelija, tekstiilikonservaattori, Konservointikeskus
 Ruottinen Laura, FM, amanuenssi
 Salmenoja Riitta, FK, amanuenssi (arkistot, kirjasto, tietopalvelu)
 Teijonsalo Tiina, FM, museoemäntä 8.9. alkaen
 Toiviainen Sinikka, toimistosihteer

Vesanto Anne, kotiteollisuusohjaaja-suunnittelija, johtava konservattori, Konservointikeskus

Väisänen Marja Liisa, FK, amanuenssi (kansallispukuneuvonta), 1.9. alkaen

TILAPÄISET:

Seija Hahl, Hannele Hakanen, Anneli Hemmilä-Nurmi, Leena Holst, Raila Huttunen, Seija Johnson, Reetta Karhunkorva, Heta Kero, Jetta Kolehmainen, Marjo Kolu, Reija-Riina Kupari, Eeva Lähteinen, Minna Mäkinen, Veera Partanen, Minna Pajunen, Jaana Peltola, Anne Saarikoski, Marjo-Riitta Simpanen, Reija Teerimäki, Tiina Teijonsalo, Hilikka Toom, Saija Ylitalo

SIVILIPALVELUSMIEHET:

Samu Ahlman, Ville Raatikainen

HARJOITTELIJAT:

Pilvi Hämeenaho, Tuuli Kangas, Miia Kantola, Jessica Lahtinen, Annika Laine, Anniina Leino, Veera Partanen, Kirsi Ravinen, Susanna Ruokolainen, Reetta Tieaho, Riikka Virman, Tuija Yli-Pelkonen

ULKOPUOLISET ASIAANTUNTIJAT:

Kirjoittaja Irene Ylönen, kääntäjä Juha Hintikka, graafikko Päivi Hintsanen, näyttelysuunnittelija Mikko Kuivasto, kirjoittaja Jan Löfström, kirjoittaja Päivi Marjanen, graafikko Aino Pajari, kääntäjä Tanja Ruokolainen, kääntäjä Eleanor Underwood, graafikko Riitta Uusitalo, näyttelysuunnittelija Tapio Ylitalo

KOULUTUS

Museon vakituinen henkilökunta osallistui kevään 2003 aikana työyhteisön kehittämissessiin psykologi Jukka Jylhän johdolla.

Vuoden aikana henkilökunta on osallistunut mm. Suomen Museoliiton ja Jyväskylän kaupungin järjestämille kursseille. Keväällä henkilökunta teki opintomatkan Tallinnaan.

JÄSENYTYDET

Suomen käsityön museo

American Craft,

European Textile Network (ETN)

Suomen käsityöneuvosto

Suomen museoliitto

World Crafts Council (WCC) tarkkailujäsenenä Suomen käsityöneuvoston välityksellä

Konservointikeskus

IIC - The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works.

TILAT

Kauppakatu 25

Pohjakerroksessa on perusnäyttely. Katutasossa on vaihtuvat näyttelyt, galleria, museo-kauppa ja Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen Taito Shop. Toisessa kerroksessa on lisää tilaa vaihtuville näyttelyille, työpaja, luentosali sekä Suomen kansallispuukeskuksen tiloihin kuuluvat kaksi työhuonetta ja kansallispuukuesittelyille tarkoitettu Kuja-näyttelytila.

Museon näyttelytilojen ilmastoinnin kostutus- ja kuivatuslaitteisto ei ole täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia. Laitteistossa on edelleen ollut runsaasti vikoja ja toimintahäiriöitä. Videovalvonnan tallennuslaitteisto uusittiin loppuvuodesta.

Kilpisenkatu 12

Alakerrassa on käsikirjasto, valokuva-arkisto ja tutkimusarkisto sekä työtiloja. Keskikerroksessa Suomen käsityön museon toimisto ja työtila sekä näyttelytila Näytönpaikka. Yläkerroksessa on työtiloja sekä neuvotteluhuone. Toimistojen suuriin ikkunoihin hankittiin uusia auringonsuojaverhoja. Tilojen viihtyisyyttä parannettiin verhoihin ja viherkasveihin.

Muut tilat

Konservointikeskus sijaitsee noin kilometrin päässä museosta osoitteessa Keskikatu 24. Museon puutyöverstas toimii osoitteessa Tourulantie 12. Kokoelmien säilytystiloja on kolmessa paikassa eri puolilla kaupunkia. Säilytystilat ovat väliaikaisia, pinta-alaltaan pieniä ja epäkäytännöllisiä. Kaikissa tiloissa ei ole museoiden säilytystiloilta vaadittavia kostutus- ja kuivatuslaitteita.

TALOUS

Suomen käsityön museo/Suomen kansallispukukeskus/Konservointikeskus käyttömenot ja -tulot vuosina 2002-2003 (luvut tuhansina euroina)

KÄYTTÖMENOT	2002	2003
Henkilöstömenot	484.9	518.7
Vuokrat	253.1	256.4
Palvelut, tarvikkeet, muut menot	194.9	161.7

KÄYTTÖTULOT	2002	2003
Valtionosuus	257.0	259.8
Tulot ja harkinnanvaraiset valtion avustukset	167.6	179.9
Menot yhteensä	932.9	936.8
Tulot yhteensä	424.6	439.7
Jyväskylän kaupungin osuus	508.3	497.1

TUNNUSLUKUJA

	2000	2001	2002	2003
Kävijät,lkm	23920	32077	32 581	41 357
Tapahtumat,lkm	83	103	117	101
Opastukset,lkm	50	106	210	135
Konservointi,kpl	230	120	115	101
Bruttomenot,mk/asukas	14,80	12,56	11,61	11,55